

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (ceturtnā palāta)

2013. gada 3. oktobrī*

Vide — Direktīva 75/442/EEK — Virca, kas saražota un tiek uzglabāta cūku audzēšanas saimniecībā līdz tās nosūtīšanai lauksaimniecības uzņēmumiem, kuri to izmanto kā zemes mēslojumu — Kvalificēšana par “atkritumiem” un “blakusproduktu” — Nosacījumi — Pierādīšanas pienākums — Direktīva 91/676/EEK — Transponēšanas trūkums — Ražotāja personiskā atbildība par to, lai šie lauksaimnieki ievērotu Savienības tiesības atkritumu apsaimniekošanas un mēslojuma jomā

Lieta C-113/12

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Supreme Court* (Īrija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2012. gada 23. februārī un kas Tiesā reģistrēts 2012. gada 1. martā, tiesvedībā

Donal Brady

pret

Environmental Protection Agency.

TIESA (ceturtnā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], tiesneši J. Malenovskis [*J. Malenovský*], U. Lehmušs [*U. Lohmus*], M. Safjans [*M. Saffjan*] un A. Prehala [*A. Prechal*] (referente),

ģenerāladvokāts P. Kruss Viljalons [*P. Cruz Villalón*],

sekretāre L. Hjūleta [*L. Hewlett*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2013. gada 27. februāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *D. Brady* vārdā – *A. Collins, SC*, un *D. Gearty, solicitor*,
- *Environmental Protection Agency* vārdā – *A. Doyle, solicitor, N. Butler, SC*, un *S. Murray, BL*,
- Francijas valdības vārdā – *G. de Bergues* un *S. Menez*, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *K. Mifsud-Bonnici* un *D. Düsterhaus*, kā arī *A. Alcover San Pedro*, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – angļu.

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2013. gada 16. maija tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes 1975. gada 15. jūlija Direktīvu 75/442/EEK par atkritumiem (OV L 194, 39. lpp.), kas grozīta ar Komisijas 1996. gada 24. maija Lēmumu 96/350/EK (OV L 135, 32. lpp.; turpmāk tekstā – “Direktīva 75/442”).
- 2 Šis lūgums tika iesniegts tiesvedībā starp *D. Brady* un *Environmental Protection Agency* (turpmāk tekstā – “EPA”) jautājumā par konkrētiem nosacījumiem, kuri tika pievienoti šīs administrācijas *D. Brady* izsniegtajai atļaujai paplašināt viņa cūku fermu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 75/442

- 3 Direktīva 75/442 ir tikusi atcelta un aizvietota ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 5. aprīļa Direktīvu 2006/12/EK par atkritumiem (OV L 114, 9. lpp.), kura vēlāk tika atcelta un aizvietota ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 19. novembra Direktīvu 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu (OV L 312, 3. lpp.). Tomēr, ņemot vērā datumu, kurā tika izsniegta pamatlietā aplūkojamā atļauja, tās risinājumam ir piemērojama Direktīva 75/442.
- 4 Direktīvas 75/442 1. panta a) punkta pirmajā daļā ir paredzēts:
“Šajā direktīvā:
a) “atkritumi” ir jebkura viela vai priekšmets, kas iekļauts I pielikumā noteiktajās kategorijās un no kā īpašnieks atbrīvojas, ir nodomājis atbrīvoties vai ir spiests atbrīvoties.”
- 5 Direktīvas 75/442 1. panta a) punkta otrajā daļā Eiropas Kopienu Komisijai ir noteikts pienākums “sagatavo[t] to atkritumu sarakstu, kuri pieder I pielikumā minētajām kategorijām”. Ar 1993. gada 20. decembra Lēmumu 94/3/EK (OV 1994, L 5, 15. lpp.) Komisija pieņēma šādu sarakstu (turpmāk tekstā – “Eiropas Atkritumu katalogs”), kurā “lauksaimniecības pamattražošanas atkritumos” ir iekļauti “ekskrementi, urīns un kūtsmēsli (to skaitā pakaiši), kā arī notekūdeņi, kas savākti atsevišķi un pārstrādāti ārpus saimniecības”.
- 6 Direktīvas 75/442 1. panta b) un c) punktā ir ietvertas šādas definīcijas:
“b) “radītājs” [“ražotājs”] ir ikviens, kura darbība rada atkritumus [..];
c) “īpašnieks” [“turētājs”] ir atkritumu ražotājs vai fiziska vai juridiska persona, kuras īpašumā [valdījumā] atrodas atkritumi.”
- 7 Šīs direktīvas 2. panta 1. punkta b) apakšpunkta iii) daļā ir noteikts:
“No šīs direktīvas darbības jomas izslēdz:

[..]

b) ja uz tiem jau attiecas citi normatīvie akti, –

[..]

iii) dzīvnieku liķus un šādus lauksaimniecības atkritumus: kūtsmēslus un citas zemkopībā izmantojamas dabīgas, nekaitīgas vielas.”

8 Direktīvas 75/442 4. pantā ir paredzēts:

“Dalībvalstis paredz vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu atkritumu reģenerāciju vai apglabāšanu, neapdraudot cilvēka veselību un neizmantojot metodes vai darbības, kas varētu radīt kaitējumu videi un, jo īpaši:

— neapdraudot ūdeņus, gaisu, augsni, augus un dzīvniekus;

— neradot traucējošus trokšņus un smakas;

— neradot negatīvu ietekmi uz lauku vidi un īpaši aizsargājamām teritorijām.

Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai aizliegtu atkritumu izmešanu, izgāšanu un nekontrolētu apglabāšanu.”

9 Šīs direktīvas 8. pantā ir noteikts:

“Dalībvalstis veic atbilstīgus pasākumus, lai nodrošinātu, ka atkritumu īpašnieki:

— nodrošina, ka atkritumus pārņem privāts vai valsts atkritumu savācējs vai uzņēmums, kurš veic II A vai II B pielikumā minētās darbības, [vai]

— saskaņā ar š[ī]s direktīvas noteikumiem paši veic reģenerāciju vai apglabā atkritumus.”

10 Direktīvas 75/442 10. pantā ir precizēts, ka jebkurai sabiedrībai vai uzņēmumam, kas veic šīs direktīvas II B pielikumā paredzētās atkritumu pārstrādes darbības, jāsaņem kompetentās iestādes atļauja.

11 Starp II B pielikumā uzskaitītajām darbībām R 10. punktā ir norādīta “[i]estrādāšana zemē par labu lauksaimniecībai vai ekoloģijai”.

12 Direktīvas 75/442 11. panta 1. un 2. punktā ir noteikts:

“1. [..] var izdarīt šādus izņēmumus [piemērot šādus atbrīvojumus] no 9. un 10. pantā paredzētās prasības attiecībā uz atļaujām:

[..]

b) uzņēmumi, kas veic atkritumu reģenerāciju.

Šos izņēmumus piemēro tikai tad, ja:

— kompetentās iestādes ir paredzējušas vispārīgus noteikum[us] katram darbības veidam, paredzot atkritumu daudzumus, veidus un nosacījumus, ar kādiem konkrēto darbību var veikt, nepiemērojot prasības attiecībā uz atļaujām,

un

— atkritumu veids un daudzums un reģenerācijas un apglabāšanas metodes ir tādas, kas atbilst 4. pantā noteiktajām prasībām.

2. Pirmajā punktā minēto uzņēmumu reģistrāciju veic kompetentās iestādes.”

Direktīva 91/676/EEK

- 13 Padomes 1991. gada 12. decembra Direktīvas 91/676/EEK attiecībā uz ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskas izcelsmes nitrāti (OV L 375, 1. lpp.), preambulas sestajā apsvērumā ir paredzēts:

“tā kā tādēļ, lai aizsargātu cilvēku veselību un dzīvos resursus, un ūdens ekosistēmas un lai nodrošinātu citus likumīgus ūdens izmantošanas veidus, ir jāsamazina ūdens [tiešais un netiešais] piesārņojums, ko rada vai ierosina lauksaimnieciskas izcelsmes nitrāti, un jānovērš turpmāka šāda piesārņošana; tā kā šajā nolūkā ir svarīgi paredzēt pasākumus attiecībā uz visu slāpekļa savienojumu glabāšanu un iestrādāšanu zemē un attiecībā uz dažām zemes apsaimniekošanas metodēm”.

- 14 Direktīvas 91/676 3. panta 1. un 2. punktā ir noteikts:

“1. Ūdeņus, ko ietekmē piesārņojums, un ūdeņus, ko varētu ietekmēt piesārņojums, ja netiek paredzēta darbība saskaņā ar 5. pantu, dalībvalstis identificē saskaņā ar I pielikumā izklāstītajiem kritērijiem.

2. [...] [D]alībvalstis par īpaši j[u]tīgām zonām nosaka visas pašu teritorijā zināmās zemes platības, kur nonāk saskaņā ar 1. punktu identificēti ūdeņi, [...] kas sekmē piesārņojumu. [...]”

- 15 Šīs direktīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunktā ir paredzēts, ka nolūkā nodrošināt vispārēju līmeni visu ūdeņu aizsardzībā pret piesārņojumu dalībvalstis izveido labas lauksaimniecības prakses kodeksu vai kodeksus, ko lauksaimnieki īsteno brīvprātīgi un kur jābūt ietvertiem noteikumiem, kas aptver vismaz šīs direktīvas II pielikuma A punktā minētos nosacījumus. Starp šajā A punktā pārņemtajiem nosacījumiem tostarp ir norādīti laikposmi, kad mēslojuma iestrādāšana zemē nav piemērota, nosacījumi mēslojuma iestrādāšanai zemē atkarībā no tās veida vai no tās tuvuma ūdenstecēm, kūtsmēsļu glabātuvju ietilpība un konstrukcija un to remonta veidi.

- 16 Saskaņā ar Direktīvas 91/676 5. panta 1. un 4. punktu dalībvalstīm jāizveido rīcības programmas attiecībā uz noteiktajām īpaši jutīgajām zonām, obligāti ietverot III pielikumā norādītos obligātos pasākumus, kā arī pasākumus, ko dalībvalstis ir noteikušas labas lauksaimniecības prakses kodeksā(-os), izņemot tos, kurus aizstāj šajā pielikumā uzskaitītie pasākumi. Šajos minētajā III pielikumā norādītajos pasākumos, kā tas izriet no šī pielikuma, it īpaši jāiekļauj noteikumi attiecībā uz laikposmiem, kad dažu veidu mēslojuma iestrādāšana zemē ir aizliegta, kūtsmēsļu glabātuvju ietilpība, ierobežojumi mēslojuma iestrādāšanai zemē, lai nodrošinātu līdzsvarotu slāpekļa daudzumu augsnē, un maksimālais kūtsmēsļu apjoms, ko var iestrādāt zemē, atkarībā no slāpekļa daudzuma tajos.

Īrijas tiesības

- 17 1996. gada Atkritumu apsaimniekošanas likums (*Waste Management Act 1996*, turpmāk tekstā – “1996. gada likums”) tika pieņemts, lai transponētu Direktīvu 75/442. Tā 4. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Šā likuma izpratnē “atkritumi” nozīmē jebkuru vielu vai priekšmetu, kas pieder atkritumu kategorijai, kura norādīta pirmajā tabulā vai patlaban ir iekļauta Eiropas Atkritumu sarakstā, un no kā īpašnieks atbrīvojas, ir nodomājis atbrīvoties vai ir spiests atbrīvoties; turklāt ikviena lieta, no kuras persona atbrīvojas vai citādi rīkojas ar to, it kā tā būtu atkritumi, ir jāuzskata par atkritumiem, kamēr nav pierādīts pretējais.”

- 18 1996. gada likuma 51. panta 2. punkta a) apakšpunktā ir noteikts:

“Ievērojot b) apakšpunktu, atkritumu apsaimniekošanas licence [...] nav nepieciešama, lai pārstrādātu:

[..]

iii) lopu vai mājputnu izcelsmes kūtsmēslus mēsļu vai vircas veidā [..].”

- 19 1992. gada Likuma par Vides aizsardzības aģentūras izveidi (*Environmental Protection Agency Act 1992*, turpmāk tekstā – “1992. gada likums”) 52. pantā ir noteikts:

“1. [...] [EPA] funkcijas ir:

- a) vides aizsardzības nolūkā izsniegt atļaujas, regulēt darbību un kontrolēt;

[..]

2. Savu funkciju izpildē [EPA]:

[..]

- b) ņem vērā nepieciešamību sasniegt augstu vides aizsardzības līmeni un veicināt attīstību, procesus un ilglaicīgus un videi labvēlīgus mehānismus;

[..].”

- 20 Iesniedzējtiesa paskaidro, ka, lai gan ar 1992. gada likumu tika ieviesta atļauju sistēma, kas konkrētos aspektos ir tāda pati, kāda paredzēta Padomes 1996. gada 24. septembra Direktīvā 96/61/EK par piesārņojuma integrētu novēršanu un kontroli (OV L 257, 26. lpp.), tās transponēšana Īrijas tiesībās notika tikai 2003. gadā; tādējādi pamatlietā aplūkojamā atļauja netika izsniegta saskaņā ar valsts tiesību normām, kas ir pieņemtas šīs direktīvas transponēšanai.

- 21 Turklāt šī tiesa uzsver, ka šīs atļaujas izsniegšanas datumā Direktīva 91/676 vēl nebija transponēta Īrijas tiesībās un nekādos citos valsts tiesību aktos nebija regulēta dzīvnieku kūtsmēsļu izmantošana lauksaimniecības teritoriju mēslošanai.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 22 *D. Brady* apsaimnieko cūku intensīvās audzēšanas uzņēmumu, kurā ir apmēram 2000 sivēnmāšu.

- 23 1998. gada 9. martā *D. Brady* iesniedza pieteikumu atļaujai paplašināt savu saimniecību, norādot, ka šajā saimniecībā ir uzbūvēti rezervuāri ar tādu kapacitāti, kas ļauj viņa saimniecībā uzglabāt gada laikā saražoto vircu, un ir noslēgti tādi līgumi ar dažādiem lauksaimniekiem, saskaņā ar kuriem tie apņemas iegādāties šo vircu savas zemes mēslošanai.
- 24 Atļaujā, kuru *EPA* viņam izsniedza 1999. gada 22. oktobrī, tostarp bija paredzēts, ka *D. Brady* ir pienākums nodrošināt, ka lauksaimniecības, kurām viņš piegādā vircu, to izmanto tikai saskaņā ar šajā atļaujā precizētiem nosacījumiem.
- 25 Savas pret šo lēmumu iesniegtās prasības *High Court* [Augstākajā tiesā] pamatojumam *D. Brady* norādīja, pirmkārt, ka pamatlietā aplūkojamā virca ir nevis “atkritumi” Direktīvas 75/442 un 1996. gada likuma izpratnē, bet viņa saimniecības blakusprodukts, kuru viņš pārdod kā mēslojumu, tādēļ *EPA* neesot varējusi, pamatojoties uz 1992. gada likumu, izdot rīkojumu par šīs vircas iznīcināšanu vai pārstrādi atbilstoši apstrīdētajā atļaujā paredzētajai kārtībai.
- 26 Otrkārt, *D. Brady* uzskata, ka *EPA* nevarēja viņam pamatoti noteikt neizpildāmu pienākumu kontrolēt veidu, kādā viņa pārdoto vircu izmanto tās pircēji – citi uzņēmumi, tā neizpildes gadījumā piedraudot ar kriminālsodu, it īpaši tādēļ, ka Eiropas Savienība ir pieņēmusi īpašu tiesisko regulējumu, kas ir piemērojams lauksaimniecības kūtsmēsļu izmantošanai mēslojuma nolūkā, proti, Direktīvu 91/676.
- 27 Šajā sakarā iesniedzējtiesa norāda, ka *D. Brady* savas prasības pamatojumam ir apgalvojis, ka ar atkritumu apsaimniekošanu saistītie nosacījumi, kuri ir ietverti apstrīdētajā atļaujā, esot izraisījuši, ka viņam ir pienākums:
- “[..]
- c) nodrošināt, ka mēslojuma pircējs neiestrādā to platībās, kas nav pircēja valdījumā, īpašumā vai kontrolē;
 - d) nodrošināt, ka ar šo mēslojumu netiek apstrādāta zeme, kurā tiek apglabāti atkritumi no citiem avotiem, kas nav norādīti uzturvielu apsaimniekošanas plānā, izņemot, ja *EPA* ir sniegusi atļauju;
 - e) jau iepriekš vienoties par uzturvielu apsaimniekošanas plānu attiecībā uz zemēm, kas viņam nepieder un kuras apsaimnieko viņa nekontrolētas personas;
 - f) pārraudzīt, kā mēslojumu izmanto personas, kas pērk to izmantošanai savās platībās, un norādīt veidu, kādā tas ir jāizmanto;
 - g) pārraudzīt virszemes ūdeņus, kas sadala divās daļās platības, uz kurām ir izmantots mēslojums, proti, platības, kas neatrodas prasītāja kontrolē;
 - h) pārraudzīt akas, kas atrodas platībās, kurās ir iestrādāts mēslojums, proti, platības, kas neatrodas prasītāja kontrolē;
 - i) pastāvīgi uzturēt mēslojuma izmantošanas reģistru, lai *EPA* varētu veikt pārbaudes un saņemt informāciju, ar mērķi katru mēnesi sniegt ziņojumus *EPA*. Reģistrā būtu jānorāda dati par mēslojuma izmantošanu, tai skaitā izmantotāja vārds, meteoroloģiskie apstākļi un augsnes stāvoklis mēslojuma izmantošanas brīdī, kā arī laika prognoze nākamajām 24 stundām, uzturvielu prasības atsevišķiem zemes gabaliem un uz šiem zemes gabaliem izmantotā mēslojuma apjoms.”
- 28 Tā kā *D. Brady* prasību *High Court* noraidīja, tas iesniedza apelācijas sūdzību *Supreme Court* [Augstākajā tiesā]. Savas apelācijas sūdzības pamatojumam viņš norādīja divus pamatus, kas balstīti, pirmkārt, uz *High Court* pieļauto kļūdu tiesību piemērošanā, saglabājot viņa saimniecībā ražotās vircas kvalifikāciju par atkritumiem, un, otrkārt, uz to, ka gadījumā, ja šī virca tiešām būtu jākvalificē par

atkritumiem, *EPA* neesot bijis pamata tās izsniegtajai atļaujai pievienot nosacījumus, kuros noteikti viņam pienākumi kontrolēt trešo personu veiktās mēslojuma izmantošanas darbības viņiem piederošajās platībās un par to uzņemties atbildību.

- 29 *Supreme Court* uzskata, ka, lai gan Tiesas 2005. gada 8. septembra spriedumos lietā C-416/02 Komisija/Spānija (Krājums, I-7487. lpp.) un lietā C-121/03 Komisija/Spānija (Krājums, I-7569. lpp.), kā arī 2007. gada 18. decembra spriedumos lietā C-194/05 Komisija/Itālija (Krājums, I-11661. lpp.), lietā C-195/05 Komisija/Itālija (Krājums, I-11699. lpp.) un lietā C-263/05 Komisija/Itālija (Krājums, I-11745. lpp.) šajā sakarā ir ietvertas dažādas lietderīgas norādes, nav skaidrs jautājums par to, vai pamatlietā aplūkojamā virca ir kvalificējama par atkritumiem.
- 30 Norādot, ka it īpaši no minētās judikatūras izriet, ka, ja vircu ilglaicīgi uzglabā, tā kļūst par atkritumiem un rada piesārņojuma risku, ko ar Savienības tiesībām tiek lūgots novērst, iesniedzējtiesa tostarp jautā par kritērijiem, kuri ļautu pārbaudīt, vai šāda situācija ir radusies tās izskatāmajā lietā.
- 31 Šajā sakarā tā norāda, pirmkārt, ka, tā kā mēslojuma pārdošanai ir sezonāls raksturs, prasītāja pamatlietā saimniecībā saražotās vircas lielais daudzums noteikti prasa ilglaicīgu tās uzglabāšanu, kurai tomēr parasti nebūtu jāpārsniedz 12 mēnešus, kas ir laika posms starp divām mēslošanas sezonām. Otrkārt, šī tiesa uzsver, ka tai nav pienācīgas informācijas, kas norādītu, vai tikai tas, ka pastāv šāda ilglaicīga uzglabāšana apstiprinātos rezervuāros, ir vai var būt piesārņojoši.
- 32 Turklāt, pat pieņemot, ka pamatlietā aplūkojamā virca ir jāuzskata par atkritumiem, rodoties jautājums, vai Savienības tiesības pieļauj, ka *EPA* pievieno apsaimniekošanas atļaujai nosacījumus, kuriem *de facto* ir tāda ietekme, ka *D. Brady* arī turpmāk tiek noteikti pienākumi saistībā ar iespējamo citu lauksaimnieku vēlāko viņa saimniecībā saražotās vircas izmantošanu, vai arī atbildība par šādu izmantošanu būtu jānosaka šiem lauksaimniekiem.
- 33 Šādos apstākļos *Supreme Court* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“Tā kā nav jēdziena “atkritumi” galīgas interpretācijas Savienības tiesību izpratnē, vai dalībvalstij ir jāatsvērto valsts tiesībām noteikt cūku vircas ražotājam pienākumu pierādīt, ka tā nav atkritumi, vai arī tas, ka tā ir atkritumi, ir jānosaka atbilstoši tāda veida objektīvajiem kritērijiem, kādi ir noteikti Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā:

- 1) Ja jēdziens “atkritumi” ir jādefinē, ņemot vērā tāda veida objektīvus kritērijus, kādi ir noteikti Tiesas judikatūrā, kāds noteiktības līmenis ir nepieciešams cūku vircas, kuru licences turētājs vāc un uzglabā vai var uzglabāt laikposmā līdz 12 mēnešiem līdz tās nodošanas lietotājiem brīdim, vēlākai izmantošanai?
- 2) Ja cūku virca ir atkritumi vai ja ir noteikts, ka tie ir atkritumi, piemērojot atbilstošos kritērijus, vai dalībvalstij ir atļauts noteikt tās ražotājam – kurš to neizmanto uz savas zemes, bet nodod trešām personām lauksaimniekiem izmantošanai par mēslojumu uz šo trešo personu zemes – personisku atbildību par to, ka šie lietotāji ievēros Savienības tiesību aktus par atkritumu un/vai mēslojuma kontroli, lai nodrošinātu, ka šīs cūku vircas izmantošana, ko veic trešās personas, iestrādājot to zemē, neizraisīs nopietna vides piesārņojuma draudus?
- 3) Vai minētā cūku virca, pamatojoties uz “atkritumu” definīciju, kas paredzēta Direktīvas [75/442] 2. panta 1. punkta b) apakšpunkta iii) daļā, nav kvalificējama kā atkritumi tāpēc, ka uz to “jau attiecas citi normatīvie akti”, it īpaši Direktīva [91/676], ja licences piešķiršanas brīdī Īrija nebija transponējusi Direktīvu [91/676], nebija pieņemti citi valsts tiesību akti, kas kontrolētu cūku vircas kā mēslojuma izmantošanu, un vēl nebija pieņemta Eiropas Parlamenta un Padomes

[2002. gada 3. oktobra] Regula (EK) Nr. 1774/2002[, ar ko nosaka veselības aizsardzības noteikumus attiecībā uz dzīvnieku izcelsmes blakusproduktiem, kuri nav paredzēti cilvēku uzturam (OV L 273, 1. lpp.)]?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 34 Ar savu ievada jautājumu un pirmo jautājumu, kuri jāaplūko kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas uzzināt, pirmkārt, pie kādiem nosacījumiem intensīvās cūku audzēšanas saimniecībā saražotā virca, kas tiek uzglabāta līdz brīdim, kad to nodod citiem lauksaimniekiem izmantošanai par mēslojumu viņu platībās, var tikt kvalificēta kā blakusprodukts un līdz ar to vairs nevar tikt uzskatīta par “atkritumiem” Direktīvas 75/442 izpratnē, un, it īpaši, kāda šai sakarā ir prasītā noteiktības pakāpe par šādi noteiktās vircas vēlāku izmantošanu. Otrkārt, šī tiesa vēlas uzzināt, kādā apmērā pierādīšanas pienākums par to, ka šie nosacījumi tiek izpildīti, ir uzliekams šīs vircas ražotājam.

Par pirmā jautājuma pirmo daļu

- 35 Runājot par nosacījumiem, pie kādiem ražotāja uzglabātā cūku virca līdz tās nodošanas brīdim lauksaimniekiem, lai to izmantotu par mēslojumu viņu platībās, ir kvalificējama kā blakusprodukts, nevis kā “atkritumi” Direktīvas 75/442 izpratnē, jāatgādina, ka šīs direktīvas 1. panta a) punkta pirmajā daļā atkritumi ir definēti kā “jebkura viela vai priekšmets, kas iekļauts I pielikumā noteiktajās kategorijās un no kā īpašnieks atbrīvojas [vai] ir nodomājis atbrīvoties [..]”.
- 36 Gan minētajam I pielikumam, gan atkritumu sarakstam, kas ir ietverts Eiropas Atkritumu katalogā, kas tika pieņemts uz Direktīvas 75/442 1. panta a) punkta otrās daļas pamata, ir tikai indikatīvs raksturs (it īpaši skat. 2009. gada 29. oktobra spriedumu lietā C-188/08 Komisija/Īrija, 33. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 37 Tāpat apstākļi, ka šajā katalogā ir norādīti “ekskrementi, urīns un kūtsmēsli (to skaitā pakaiši), kā arī notekūdeņi, kas savākti atsevišķi un pārstrādāti ārpus saimniecības”, nav noteicošs, lai novērtētu atkritumu jēdzienu. Šajā kopējā kūtsmēsļu novērtējumā nav ņemti vērā apstākļi, kādos šie kūtsmēsli tiek izmantoti un kas ir noteicošie, izvērtējot atkritumu jēdzienu (šajā nozīmē skat. iepriekš minēto 2005. gada 8. septembra spriedumu lietā C-121/03 Komisija/Spānija, 66. punkts).
- 38 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru kvalificēšana par “atkritumiem” Direktīvas 75/442 izpratnē vispirms izriet no lietotāja uzvedības un jēdziena “atbrīvojas”, kas minēts šīs direktīvas 1. panta a) punkta pirmajā daļā, nozīmes (it īpaši skat. iepriekš minēto 2007. gada 18. decembra spriedumu lietā C-194/05 Komisija/Itālija, 32. punkts, un 2008. gada 24. jūnija spriedumu lietā C-188/07 *Commune de Mesquer*, Krājums, I-4501. lpp., 53. punkts).
- 39 Minētais vārds “atbrīvoties” ir interpretējams ne tikai saskaņā ar Direktīvas 75/442 pamatmērķi, kas atbilstoši tās preambulas trešajam apsvērumam ir “cilvēka veselības aizsardzība un vides aizsardzība pret kaitējumiem, ko rada atkritumu savākšana, pārvadāšana, apstrāde, uzglabāšana un noglabāšana”, bet arī saskaņā ar EKL 174. panta 2. punktu. Šajā normā paredzēts, ka “Kopienas politika attiecībā uz vidi tiecas panākt augsta līmeņa aizsardzību, ievērojot dažādu Kopienas reģionu stāvokļa atšķirības. Tā pamatojas uz piesardzības un preventīvās darbības principu [..]”. No tā izriet, ka jēdzieni “atbrīvoties” un “atkritumi” šīs direktīvas izpratnē nav interpretējami šauri (it īpaši skat. iepriekš minēto 2007. gada 18. decembra spriedumu lietā C-194/05 Komisija/Itālija, 33. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī spriedumu lietā *Commune de Mesquer*, 38. un 39. punkts).

- 40 Tiesa tostarp ir nospriedusi, ka to apstākļu starpā, kas var liecināt par to, ka pastāv rīcība, nodoms vai pienākums “atbrīvoties” no vielas vai priekšmeta Direktīvas 1. panta a) punkta izpratnē, ir tas, ka izmantotā viela ir ražošanas vai patēriņa atliekas, proti, produkts, kas nav bijis darbības mērķis (it īpaši skat. iepriekš minētos 2007. gada 18. decembra spriedumu lietā C-194/05 Komisija/Itālija, 34. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī spriedumu lietā *Commune de Mesquer*, 41. punkts).
- 41 Tāpat šāda norāde var būt tas, ka aplūkojamā viela ir ražošanas atlikums, kura iespējamā izmantošana ir jāveic īpašas piesardzības apstākļos tā videi bīstamā sastāva dēļ (skat. 2000. gada 15. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-418/97 un C-419/97 *ARCO Chemie Nederland u.c., Recueil*, I-4475. lpp., 87. punkts, kā arī 2002. gada 18. aprīļa spriedumu lietā C-9/00 *Palin Granit un Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, Recueil*, I-3533. lpp., 43. punkts).
- 42 No judikatūras izriet arī tas, ka vielas apstrādes metode vai izmantošanas veids nav izšķirošs, lai šo vielu kvalificētu par atkritumiem vai nē, un ka no atkritumu jēdziena nav izslēgtas vielas un priekšmeti, kurus var saimnieciski atkārtoti izmantot. Ar Direktīvu 75/442 ieviesto uzraudzības un apsaimniekošanas sistēmu ir paredzēts attiecināt uz visiem priekšmetiem un vielām, no kurām īpašnieks atbrīvojas, pat ja tām ir komerciāla vērtība un ja tās tiek savāktas komerciāliem nolūkiem, lai pārstrādātu, reģenerētu vai atkārtoti izmantotu (skat. iepriekš minētos 2007. gada 18. decembra spriedumu lietā C-194/05 Komisija/Itālija, 36. un 37. punkts, kā arī spriedumu lietā *Commune de Mesquer*, 40. punkts).
- 43 Ņemot vērā jau atgādinātās norādes judikatūrā, jāuzskata, ka cūku intensīvās audzēšanas saimniecībā saražotie kūstmēsli nav šī lauksaimnieka galvenais darbības mērķis; to iespējamai izmantošanai mēslošanas nolūkā jānotiek – kā tas izriet no Direktīvas 91/676 preambulas sestā apsvēruma un no tās lemjošās daļas – īpašas piesardzības apstākļos to videi potenciāli bīstamā rakstura dēļ un to sastāvs principā ir atkritumi (skat. pēc analogijas iepriekš minētos 2007. gada 18. decembra spriedumu lietā C-194/05 Komisija/Itālija, 35. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī spriedumu lietā *Commune de Mesquer*, 41. punkts).
- 44 Tomēr no Tiesas judikatūras izriet arī tas, ka zināmos apstākļos lieta, materiāls vai izejviela, kas radusies ieguves vai ražošanas procesā, kura galvenais mērķis nav to saražot, var būt nevis atliekas, bet gan blakusprodukts, no kura tā turētājs nebūt nevēlas “atbrīvoties” Direktīvas 75/442 1. panta a) punkta pirmās daļas izpratnē, bet kuru tas ir paredzējis izmantot un laist tirdzniecībā – tostarp attiecīgā gadījumā tādu uzņēmēju vajadzībām, kas nav tā ražotāji, – tam izdevīgos apstākļos vēlākā procesā, ar nosacījumu, ka šī atkārtotā izmantošana ir nevis tikai eventuāla, bet noteikta, tai nav nepieciešama iepriekšēja pārstrāde un tā ietilpst turpinātā ražošanas procesā (it īpaši skat. iepriekš minētos 2005. gada 8. septembra spriedumu lietā C-121/03 Komisija/Spānija, 58. punkts; 2007. gada 18. decembra spriedumu lietā C-194/05 Komisija/Itālija, 38. punkts, un spriedumu lietā *Commune de Mesquer*, 42. punkts).
- 45 Konkrētāk, runājot par tādiem lauksaimniecības kūstmēsliem kā šajā lietā, Tiesa jau ir nospriedusi, ka tos var nekvalificēt par atkritumiem, ja tos izmanto kā augsnes mēslojumu likumīgas izmantošanas prakses ietvaros precīzi identificētos zemes gabalos un ja to uzglabāšana tiek veikta tikai šādas izmantošanas darbības nolūkā (iepriekš minētais 2005. gada 8. septembra spriedums lietā C-121/03 Komisija/Spānija, 60. punkts).
- 46 Turklāt tā ir precizējusi, ka šajā sakarā nav vajadzības ierobežot šo analīzi, vēršot uzmanību tikai uz saimniecības kūstmēsliem, ko izmanto kā mēslojumu šai pašai saimniecībai, kura ražo šos kūstmēslus, piederošajā zemē. Faktiski viela nevar tikt uzskatīta par “atkritumiem” Direktīvas 75/442 izpratnē, ja tā noteikti tiks izmantota citu uzņēmēju, nevis tās ražotāja vajadzībām (iepriekš minētais 2005. gada 8. septembra spriedums lietā C-121/03 Komisija/Spānija, 61. punkts).

- 47 Valsts tiesām, ņemot vērā no Tiesas judikatūras izrietošās norādes un visus tām zināmos situāciju raksturojošos apstākļus, ir jāpārbauda, vai blakusprodukts patiešām pastāv, šajā sakarā nodrošinot, ka blakusprodukta kvalifikācija ir piemērojama tikai tām situācijām, kas atbilst šī sprieduma 44. punktā atgādinātajiem nosacījumiem.
- 48 Attiecībā uz pārbaudi par to, ka izmantošanas gaidās uzglabātās vircas vēlākai izmantošanai ir konkrēts raksturs, vispirms ir jāatgādina – kā izriet no šī sprieduma 45. un 46. punkta –, ka tikai tas, ka šāda vēlāka izmantošana faktiski kļūs pilnīgi noteikta tikai tad, kad plānotās izmantošanas darbības faktiski būs notikušas pēc trešo ieinteresēto personu intervences, neatspēko šādu blakusprodukta kvalifikāciju.
- 49 Tas, kas turpmāk rodas no priekšmeta vai vielas, pats par sevi nav izšķirošs apstāklis, lai noteiktu, vai tie ir atkritumi, kas tiek noteikts saskaņā ar Direktīvas 75/442 1. panta a) punktu atkarībā no šā priekšmeta vai vielas turētāja rīcības, nodoma vai pienākuma atbrīvoties no tiem (iepriekš minētais 2007. gada 18. decembra spriedums lietā C-194/05 Komisija/Itālija, 49. un 50. punkts un tajos minētā judikatūra).
- 50 Turklāt šajā sakarā jāprecizē, ka, ja iesniedzējtiesa nospriestu, ka *D. Brady* plānotā vēlākā vircas izmantošana šajā gadījumā ir pietiekami noteikta, lai tās uzglabāšanas laikā līdz faktiskai tās nodošanai konkrētām trešajām personām šo vircu varētu uzskatīt par blakusproduktu, no kura šī persona vēlas nevis “atbrīvoties” Direktīvas 75/442 1. panta a) punkta pirmās daļas izpratnē, bet gan to izmantot vai laist tirdzniecībā, šāds apstāklis nekādi neatspēko faktu, ka šajā gadījumā virca var kļūt par atkritumiem pēc šīs nodošanas, it īpaši, ja izrādītos, ka trešās personas to galu galā nekontrolēti ir izmetušas vidē tādos apstākļos, kas to ļauj uzskatīt par atkritumiem (šajā nozīmē skat. iepriekš minēto 2005. gada 8. septembra spriedumu lietā C-416/02 Komisija/Spānija, 96. punkts).
- 51 Šādā gadījumā jāņem vērā, ka saskaņā ar pastāvīgo Tiesas judikatūru persona, kuras rīcībā bijis produkts tieši pirms tā kļūšanas par atkritumiem, ir jāuzskata par tādu, kas “radījusi” šos atkritumus Direktīvas 75/442 1. panta b) punkta izpratnē, un līdz ar to jāatzīst par to “turētāju” šīs direktīvas 1. panta c) punkta izpratnē (it īpaši skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Commune de Mesquer*, 74. punkts).
- 52 Lai pārbaudītu, vai prasītāja pamatlietā plānotā vircas vēlākā izmantošana mēslojuma veidā, ko dara citi lauksaimnieki, ir pietiekami noteikta, lai attaisnotu tās uzglabāšanu ilgāku laiku, nekā nepieciešams tās savākšanai iznīcināšanas nolūkā, iesniedzējtiesai – kā izriet no šī sprieduma 45. punkta – ir jānodrošina tostarp, ka minēto lauksaimnieku platības, kurās šī vēlākā izmantošana notiks, konkrēti bez kavēšanās tiek identificētas. Šāda identificēšana apstiprina, ka piegādājamās vircas daudzums faktiski ir paredzēts izmantošanai mēslojumam konkrētā lauksaimnieka platībās.
- 53 Tāpat, ja vircas ražotājs vēlas to uzglabāt ilgāku laiku, nekā nepieciešams tās iznīcināšanai, tam no uzņēmējiem, kam šī virca tiks piegādāta, jāsaņem apstiprinājums, ka tā tiks izmantota kā mēslojums pienācīgi norādītās platībās.
- 54 Attiecībā uz šī sprieduma 45. punktā atgādināto nosacījumu, ka saimniecības var uzglabāt tikai tik lielu kūtsmēslu apjomu, cik nepieciešams mēslošanas darbībām, jāatgādina, ka tas ir izskaidrojams tostarp ar apstākli, ka vēlākai izmantošanai nepieciešamā uzglabāšana varētu būt ilgstoša un tārad apgrūtināša īpašniekam un potenciāli varētu radīt tieši tādu vides piesārņojumu, kādu ar Direktīvu 75/442 ir lūgots samazināt (šajā nozīmē skat. iepriekš minēto 2007. gada 18. decembra spriedumu lietā C-194/05 Komisija/Itālija, 40. punkts).
- 55 Šajā ziņā it īpaši valsts tiesām ir jāpārlicinās, ka uzglabāšanas iekārtas, kuras izmanto vircas ražotājs, ir izveidotas tā, lai novērstu šīs vielas noteci un infiltrāciju augsnē, un ka tās ir pietiekami ietilpīgas saražotās vircas uzglabāšanai līdz tās faktiskās nodošanas attiecīgajiem lauksaimniekiem brīdim.

- 56 Tāpat ir svarīgi, lai faktiskā vircas uzglabāšana būtu stingri ierobežota tikai paredzēto mēslošanas darbību vajadzībām; tam nepieciešams, pirmkārt, lai uzglabājamais apjoms būtu ierobežots, proti, lai viss uzglabātais daudzums būtu paredzēts vēlākai izmantošanai šajā veidā (šajā nozīmē skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Palin Granit* un *Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus*, 40. punkts), un, otrkārt, lai uzglabāšanas laiks būtu ierobežots atkarībā no vajadzībām, ko šajā sakarā nosaka mēslošanas darbību sezonālais raksturs, proti, nepārsniedzot vajadzīgo laiku, lai ražotājs pats varētu izpildīt savas pastāvošās līgumiskās saistības vircas piegādē mēslojuma vajadzībām kārtējā un nākošajā mēslošanas sezonā.
- 57 Turklāt valsts tiesām arī jāpārbauda, ņemot vērā visus atbilstošos apstākļus, vai no vēlākas vircas izmantošanas, ko veic trešās personas ražotāja plānotā veidā, šis pēdējais gūst labumu, kas pārsniedz labumu, kurš izpaužas vienkārši kā iespēja no tās atbrīvoties; turklāt šāds apstāklis, kad tas ir pārbaudīts, pastiprina faktiskas vēlākas izmantošanas iespēju (šajā nozīmē skat. iepriekš minētos 2007. gada 18. decembra spriedumu lietā C-194/05 Komisija/Itālija, 52. punkts, un spriedumu lietā *Palin Granit* un *Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus*, 37. punkts).
- 58 Kā izriet no šī sprieduma 44. punktā atgādinātās judikatūras, var tikt uzskatīts, ka šai vircai ir preces ekonomiskā vērtība tikai ar nosacījumu, ka pamatlietā aplūkojamā virca var tikt uzskatīta par paredzētu faktiskai izmantošanai vai laišanai tirdzniecībā pie tās turētājam saimnieciski izdevīgiem nosacījumiem.
- 59 Starp atbilstošajiem apstākļiem, kuri valsts tiesām jāņem vērā, lai novērtētu, vai minētās prasības ir izpildītas, ir apstāklis, ka attiecīgās vielas faktiski ir tirdzniecības darījumu priekšmets un atbilst pircēju specifikācijām (šajā nozīmē skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Commune de Mesquer*, 47. punkts). Tādējādi šajā aspektā var būt svarīgi turpināt pārbaudīt nosacījumus, it īpaši finanšu nosacījumus, pie kādiem tiek veikti darījumi starp vircas ražotāju un tās pircējiem. Tas pats attiecas uz izmaksām, it īpaši saistībā ar attiecīgo vielu uzglabāšanu, kuras turētājam rodas to vēlākas izmantošanas dēļ, – šis viņa izmaksas nedrīkst izrādīties pārmērīgas (šajā nozīmē skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Commune de Mesquer*, 59. punkts).
- 60 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, uz pirmā jautājuma pirmo daļu ir jāatbild, ka Direktīvas 75/442 1. panta a) punkta pirmā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka cūku intensīvās audzēšanas saimniecībā saražotā virca, kas tajā tiek uzglabāta līdz brīdim, kad to piegādā lauksaimniekiem izmantošanai par mēslojumu viņu platībās, ir nevis “atkritumi” šīs normas izpratnē, bet blakusprodukts, ja šis ražotājs ir paredzējis šo vircu laist tirdzniecībā tam ekonomiski izdevīgos apstākļos vēlākā procesā, ar nosacījumu, ka šī vēlākā izmantošana ir nevis tikai eventuāla, bet tā ir skaidri zināma, tai nav nepieciešama iepriekšēja pārstrāde un tā ietilpst turpinātā ražošanas procesā. Valsts tiesām, ņemot vērā visus atbilstošos apstākļus, kas raksturo tajās izskatāmās situācijas, ir jāpārbauda, vai šie dažādie kritēriji ir izpildīti.

Par pirmā jautājuma otro daļu

- 61 Kas attiecas uz tās personas noteikšanu, kurai ir pienākums pierādīt, ka atbilstoši šī sprieduma 44. punktā atgādinātajai Tiesas judikatūrai ir izpildīti kritēriji, kuri nozīmē arī to, ka viela ir jākvalificē par blakusproduktu, nevis par “atkritumiem” Direktīvas 75/442 izpratnē, jānorāda, ka šajā direktīvā nav ietvertas īpašas normas par šo jautājumu. Šajos apstākļos valsts tiesai šajā jautājumā ir jāpiemēro savas tiesību sistēmas normas, ja vien, to darot, netiek kaitēts Savienības tiesību, it īpaši Direktīvas 75/442, efektivitātei, un tai jānodrošina, ka tiek izpildīti no šīm tiesībām izrietošie pienākumi (skat. iepriekš minētos spriedumu apvienotajās lietās *ARCO Chemie Nederland* u.c., 70. punkts, kā arī 2007. gada 18. decembra spriedumu lietā C-194/05 Komisija/Itālija, 44., 52. un 53. punkts).

- 62 No tā it īpaši izriet, ka atbilstošie valsts tiesību akti par pierādīšanas pienākumu nedrīkst pārāk apgrūtināt pierādīšanu, ka vielas ir jāuzskata par blakusproduktiem, piemērojot no šīs judikatūras izrietošos kritērijus.
- 63 Ar šādu atrunu ir jāatgādina, ka Tiesa jau ir nospriedusi, ka akmens šķembas un smiltis, kas paliek pāri no rūdas bagātināšanas darbībām rūdas raktuvēs, nav kvalificējamās kā “atkritumi” Direktīvas 75/442 nozīmē, ja to īpašnieks tās izmanto likumīgi, lai vajadzības gadījumā aizpildītu minētās raktuves pēc to izmantošanas, un sniedz atbilstošas garantijas par šo vielu identificēšanu un efektīvu izmantošanu, un ka tā turklāt ir uzsvērusi, ka šī judikatūra ir piemērojama attiecībā uz lauksaimniecības kūtsmēsliem (skat. iepriekš minēto 2005. gada 8. septembra spriedumu lietā C-121/03 Komisija/Spānija, 59. un 60. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 64 Turklāt – kā norādījis ģenerāladvokāts savu secinājumu 67. punktā – ir skaidrs, ka, runājot par nodomu, parasti tikai atkritumu turētājs var pierādīt, ka viņš ir paredzējis no šīs vielas neatbrīvoties, bet pieļaut tās vēlāku izmantošanu atbilstošos apstākļos, kuros vielai tiek piešķirta blakusprodukta kvalifikācija Tiesas judikatūras nozīmē.
- 65 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz pirmā jautājuma otro daļu ir jāatbild, ka Savienības tiesības atļauj tādas vielas kā virca ražotājam noteikt pienākumu pierādīt, ka ir izpildīti kritēriji, kas ļauj šo pamatlietas apstākļos saražoto, uzglabāto un nodoto vircu uzskatīt par blakusproduktu, ja vien ar to netiek kaitēts šo tiesību, it īpaši Direktīvas 75/442, efektivitātei, un ka tiks nodrošināta no tās izrietošo pienākumu izpilde, it īpaši pienākums neattiecināt šīs direktīvas normas uz vielām, kuras pēc šo kritēriju piemērošanas saskaņā ar Tiesas judikatūru ir jāuzskata par blakusproduktiem, kam šīs direktīva nav piemērojama.

Par trešo jautājumu

- 66 Ar savu trešo jautājumu, kurš ir jāaplūko kā otrais, iesniedzējtiesa būtībā vēlas uzzināt, vai Direktīvas 75/442 2. panta 1. punkta b) apakšpunkta iii) daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka uz dalībvalstī esošajā cūku audzēšanas saimniecībā saražotajiem kūtsmēsliem attiecas “citi normatīvie akti” šīs normas izpratnē un tāpat tiem Direktīvas 91/676 pastāvēšanas dēļ nav piemērojama Direktīva 75/442, turklāt precizējot, ka šī pēdējā direktīva vēl nav transponēta šīs dalībvalsts tiesībās.
- 67 Šajā sakarā jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru attiecīgajām Kopienai vai valsts tiesību aktu normām, lai tās varētu uzskatīt par “citiem normatīviem aktiem” minētā 2. panta 1. punkta b) apakšpunkta iii) daļas izpratnē, ir jāietver precīzi noteikumi minēto atkritumu apsaimniekošanai, lai sniegtu tādu vides aizsardzības līmeni, kas būtu vismaz līdzvērtīgs minētajā direktīvā noteiktajam (it īpaši skat. iepriekš minēto 2005. gada 8. septembra spriedumu lietā C-121/03 Komisija/Spānija, 69. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2007. gada 10. maija spriedumu lietā C-252/05 *Thames Water Utilities*, Krājums, I-3883. lpp., 34. punkts).
- 68 Turklāt Tiesa ir precizējusi, ka, ja Savienības likumdevējs ir saglabājis spēkā normu, saskaņā ar kuru, ja nepastāv īpašs Kopienas tiesiskais regulējums un, pakārtoti, īpaši valsts tiesību akti, Direktīva 75/442 ir piemērojama, lai novērstu, ka konkrētās situācijās atkritumu apsaimniekošanu vispār neregulē nekādi tiesību akti (skat. 2003. gada 11. septembra spriedumu lietā C-114/01 *AvestaPolarit Chrome, Recueil*, I-8725. lpp., 50. punkts).
- 69 Šajā tiesvedībā nav jāspriež par jautājumu, vai tāda direktīva kā Direktīva 91/676, pat ja tā būtu transponēta valsts tiesībās, būtu uzskatāma par “citu normatīvo aktu” Direktīvas 75/442 2. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē, bet pietiek norādīt, ka, ja dalībvalsts nav veikusi nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu šīs direktīvas transponēšanu, katrā ziņā nevar tikt uzskatīts, ka būtu

sasniegta Direktīvā 75/442 norādītā vienāda limeņa vides aizsardzība, tieši pretēji, šādas transponēšanas neesamība nozīmē, ka, ja ar šo pēdējo direktīvu netiek reglamentēta pamatlietā norādītā kūtsmēsļu apsaimniekošana, tai vispār nav piemērojami nekādi tiesību akti.

- 70 No tā izriet, ka uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 75/442 2. panta 1. punkta b) apakšpunkta iii) daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja Direktīva 91/676 nav transponēta valsts tiesībās, nevar tikt uzskatīts, ka šīs pēdējās minētās direktīvas esamības dēļ uz dalībvalstī esošā cūku audzēšanas saimniecībā saražotiem kūtsmēsļiem “attiecas citi normatīvie akti” šīs normas izpratnē.

Par otro jautājumu

- 71 Ar savu otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas uzzināt, vai – gadījumā, ja cūku audzēšanas saimniecībā saražotā un uzglabātā virca tiek kvalificēta kā “atkritumi” Direktīvas 75/442 izpratnē, Savienības tiesības pieļauj, ka dalībvalsts šādam ražotājam, kurš atbrīvojas no šīs vircas, to nododot citiem lauksaimniekiem izmantošanai viņu platību mēslošanai, nosaka personīgu atbildību par to, lai šie lauksaimnieki ievērotu Savienības tiesību aktus atkritumu apsaimniekošanas un mēslojuma jomā.
- 72 Vispirms ir jānorāda, ka šis jautājums, kā izriet no šī jautājuma teksta un no lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu, ir uzdots tikai gadījumam, ja pamatlietā aplūkojamie saimniecības kūtsmēsļi tiktu kvalificēti kā “atkritumi” Direktīvas 75/442 1. panta a) punkta pirmās daļas nozīmē.
- 73 Šajā sakarā vispirms jānorāda, ka, ņemot vērā uz trešo jautājumu sniegto atbildi, šāds gadījums nozīmē – ja tas izrādītos patiess –, ka Direktīvas 75/442 normas ir piemērojamas tādai situācijai, kāda ir pamatlietā.
- 74 Jāatgādina, ka saskaņā ar Direktīvas 75/442 8. pantu dalībvalstīm ir jānodrošina, ka “atkritumu īpašnieki” vai nu paši veic reģenerāciju, vai apglabā atkritumus saskaņā ar šīs direktīvas noteikumiem, vai arī tos nodod privātam vai valsts atkritumu savācējam vai uzņēmumam, kurš veic II A vai II B pielikumā minētās darbības. Šādi atkritumu īpašnieka pienākumi ir saistīti ar šīs direktīvas 4. pantā noteikto aizliegumu atkritumus izmest, izgāzt un nekontrolēti apglabāt (it īpaši skat. 2004. gada 7. septembra spriedumu lietā C-1/03 *Van de Walle* u.c., Krājums, I-7613. lpp., 56. punkts).
- 75 Šajā gadījumā nav strīda par to, ka prasītājam pamatlietā, kurš pats nekādi nav paredzējis nodrošināt sevis saražoto atkritumu reģenerāciju vai apglabāšanu, kā šo atkritumu “turētājam” un atbilstoši Direktīvas 75/442 8. panta pirmajam ievilkumam ir pienākums tos nodot privātam vai valsts atkritumu savācējam vai uzņēmumam, kurš veic šīs direktīvas II A vai II B pielikumā minētās darbības.
- 76 Tomēr šajā sakarā, pirmkārt, ir jānorāda, ka lēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu ietvertās norādes neļauj uzskatīt, ka lauksaimnieki, kuriem *D. Brady* plāno nodot vircu, no tās atbrīvojoties, varētu tikt uzskatīti par tiesīgiem veikt reģenerācijas darbības minētā 8. panta izpratnē.
- 77 Faktiski nav nekādu norāžu, ka šiem lauksaimniekiem būtu saskaņā ar Direktīvas 75/442 10. pantu nepieciešamās atļaujas šādu reģenerācijas darbību veikšanai. Tāpat Tiesai sniegtā informācija neļauj uzskatīt, ka šie paši lauksaimnieki, ievērojot nosacījumus, kādi šai sakarā ir paredzēti minētās direktīvas 11. pantā, būtu atbrīvoti no pienākuma saņemt šādu atļauju.
- 78 Jāapstiprina, ka šajā gadījumā iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai lauksaimniekiem, kuriem *D. Brady* ir paredzējis nodot viņa valdījumā esošos atkritumus, nav Direktīvas 75/442 10. pantā noteiktās atļaujas, nedz arī atbrīvojuma no pienākuma to saņemt saskaņā ar tās 11. panta 1. un 2. punktā noteiktiem nosacījumiem, no kā izrietētu, ka ar šīs direktīvas 8. pantu netiek atļauta šādu plānoto [atkritumu] nodošana un tādēļ arī par tiem tāda iestāde kā *EPA* nevar izdot nekādu atļauju, lai arī kādi turklāt nebūtu šādas atļaujas izsniegšanas nosacījumi.

- 79 Otrkārt, jāpiebilst, ka gadījumā, ja būtu jākonstatē, ka attiecīgajiem lauksaimniekiem ir saskaņā ar Direktīvas 75/442 10. pantu nepieciešamā atļauja vai tie ir likumīgi atbrīvoti no šādas atļaujas un reģistrēti saskaņā ar tās 11. panta 1. un 2. punktu, attiecībā uz aplūkojamo *D. Brady* atkritumu nodošanu šādiem lauksaimniekiem viņam nevar tikt noteikti nosacījumi, ka viņš ir atbildīgs par to, lai šīs personas ievērotu Savienības tiesību aktus atkritumu apsaimniekošanas un mēslojuma jomā.
- 80 Šajā sakarā vispirms ir jāatgādina, ka tad, kad atkritumi ir nodoti saskaņā ar Direktīvas 75/442 8. pantu, atļaujas īpašnieks uzņēmums saskaņā ar tās 10. pantu vai atbrīvojumu atbilstoši tās 11. pantam saņēmusī persona kļūst par šo atkritumu “turētāju”. Tomēr no šī paša Direktīvas 75/442 8. panta izriet, ka “atkritumu turētājam” attiecīgā gadījumā ir pienākums nodrošināt šādu atkritumu reģenerāciju saskaņā ar minētās direktīvas normām.
- 81 Tālāk no Direktīvas 75/442 8. un 10. panta, lasot tos kopā, un no šo normu struktūras izriet, ka, tiklīdz atkritumu turētājs tos nodod uzņēmumam – saskaņā ar šo otro normu izsniegtās atļaujas, kas tam atļauj reģenerēt šos atkritumus, turētājam, tikai šis pēdējais uzņēmums, nevis iepriekšējais turētājs ir atbildīgs par reģenerācijas veikšanu, šajā sakarā ievērojot visus nosacījumus, kuri attiecas uz šīm darbībām gan saskaņā ar piemērojamo tiesisko regulējumu, gan atbilstoši šai atļaujai.
- 82 Visbeidzot, tāpat no Direktīvas 75/442 8. un 11. panta, lasot tos kopā, un no to struktūras var secināt, ka, tiklīdz atkritumu turētājs tos nodod uzņēmumam, kurš saskaņā ar minēto 11. pantu ir atbrīvots no pienākuma saņemt atļauju šo atkritumu reģenerēšanai, tikai šim pēdējam uzņēmumam, nevis iepriekšējam turētājam ir pienākums veikt reģenerācijas darbības, šajā sakarā ievērojot vispārējās normas un prasības, uz kurām ir norāde šai pašā 11. pantā, kā arī visas šīs darbības regulējošās Savienības tiesību normas.
- 83 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka gadījumā, ja cūku audzēšanas saimniecībā saražotā un uzglabātā virca ir jākvalificē kā “atkritumi” Direktīvas 75/442 1. panta a) punkta pirmās daļas izpratnē:
- šīs direktīvas 8. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj, ka šim atkritumu turētājam vienai pie kādiem apstākļiem tiek atļauts no tiem atbrīvoties, tos nododot lauksaimniekam izmantošanai par mēslojumu viņa platībām, ja izrādās, ka šim lauksaimniekam nav nedz šīs direktīvas 10. pantā noteiktās atļaujas, nedz atbrīvojuma no šādas atļaujas saņemšanas un tas nav reģistrēts atbilstoši šīs direktīvas 11. pantam, un
 - minētās direktīvas 8., 10. un 11. pants, tos aplūkojot kopā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj, ka uz atkritumu turētāja veikto atkritumu nodošanu lauksaimniekam, kas izmanto tos savu platību mēslošanai un kam ir šīs direktīvas 10. pantā noteiktā atļauja vai atbrīvojums no pienākuma saņemt šādu atļauju, un kas ir reģistrēts saskaņā ar minēto 11. pantu, tiek attiecināts nosacījums, ka šis turētājs ir atbildīgs par to, ka šie citi lauksaimnieki ievēros normas, kas jāpiemēro viņu veiktajām reģenerācijas darbībām saskaņā ar Savienības tiesībām atkritumu apsaimniekošanas un mēslojuma jomā.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 84 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēti lietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtnā palāta) nospriež:

- 1) Padomes 1975. gada 15. jūlija Direktīvas 75/442/EEK par atkritumiem, kas grozīta ar Komisijas 1996. gada 24. maija Lēmumu 96/350/EK, 1. panta a) punkta pirmā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka cūku intensīvās audzēšanas saimniecībā saražotā virca, kas tajā tiek uzglabāta līdz brīdim, kad to piegādā lauksaimniekiem izmantošanai par mēslojumu viņu platībās, ir nevis “atkritumi” šīs normas izpratnē, bet blakusprodukts, ja šis ražotājs ir paredzējis šo vircu laist tirdzniecībā tam ekonomiski izdevīgos apstākļos vēlākā procesā, ar nosacījumu, ka šī vēlākā izmantošana ir nevis tikai eventuāla, bet tā ir skaidri zināma, tai nav nepieciešama iepriekšēja pārstrāde un tā ietilpst turpinātā ražošanas procesā. Valsts tiesām, ņemot vērā visus atbilstošos apstākļus, kas raksturo tajās izskatāmās situācijas, ir jāpārbauda, vai šie dažādie kritēriji ir izpildīti;
- 2) Savienības tiesības atļauj tādas vielas kā virca ražotājam noteikt pienākumu pierādīt, ka ir izpildīti kritēriji, kas ļauj šo pamatlietas apstākļos saražoto, uzglabāto un nodoto vircu uzskatīt par blakusproduktu, ja vien ar to netiek kaitēts šo tiesību, it īpaši Direktīvas 75/442, kas grozīta ar Lēmumu 96/350, efektivitātei, un ka tiks nodrošināta no tās izrietošo pienākumu izpilde, it īpaši pienākums neattiecināt šīs direktīvas normas uz vielām, kuras pēc šo kritēriju piemērošanas saskaņā ar Tiesas judikatūru ir jāuzskata par blakusproduktiem, kam šīs direktīva nav piemērojama;
- 3) Direktīvas 75/442, kas grozīta ar Lēmumu 96/350, 2. panta 1. punkta b) apakšpunkta iii) daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja Padomes 1991. gada 12. decembra Direktīva 91/676/EEK attiecībā uz ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskas izcelsmes nitrāti, nav transponēta valsts tiesībās, nevar tikt uzskatīts, ka šīs pēdējās direktīvas esamības dēļ uz dalībvalstī esošā cūku audzēšanas saimniecībā saražotiem kūtsmēsliem “attiecas citi normatīvie akti” šīs normas izpratnē;
- 4) gadījumā, ja cūku audzēšanas saimniecībā saražotā un uzglabātā virca ir jā kvalificē kā “atkritumi” Direktīvas 75/442, kas grozīta ar Lēmumu 96/350, 1. panta a) punkta pirmās daļas izpratnē:
 - šīs direktīvas 8. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj, ka šim atkritumu turētājam vienai pie kādiem apstākļiem tiek atļauts no tiem atbrīvoties, tos nododot lauksaimniekam izmantošanai par mēslojumu viņa platībām, ja izrādās, ka šim lauksaimniekam nav nedz šīs direktīvas 10. pantā noteiktās atļaujas, nedz atbrīvojuma no šādas atļaujas saņemšanas un tas nav reģistrēts atbilstoši šīs direktīvas 11. pantam, un
 - minētās direktīvas 8., 10. un 11. pants, tos aplūkojot kopā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj, ka uz atkritumu turētāja veikto atkritumu nodošanu lauksaimniekam, kas izmanto tos savu platību mēslošanai un kam ir šīs direktīvas 10. pantā noteiktā atļauja vai atbrīvojums no pienākuma saņemt šādu atļauju, un kas ir reģistrēts saskaņā ar minēto 11. pantu, tiek attiecināts nosacījums, ka šis turētājs ir atbildīgs par to, ka šie citi lauksaimnieki ievēros normas, kas jāpiemēro viņu veiktajām reģenerācijas darbībām saskaņā ar Savienības tiesībām atkritumu apsaimniekošanas un mēslojuma jomā.

[Paraksti]